

HAMNINGBERG

Med varsomhet som forutsetning

Fiskeværet Hamningberg på Varanger-halvøya.

Foto: Morten Thorkildsen, Riksantikvaren

Tankerangling i Hamningberg

Foto: Torgrim Halvari

Det fraflyttede fiskeværet Hamningberg ligger ytterst på Varangerhalvøya i Øst-Finnmark, der veien ender. Hamningberg ble spart for okkupasjonsmaktens herjinger under andre verdenskrig og representerer i dag den best bevarte fiskeværbebyggelsen i Finnmark med byggekikk fra 1800-tallet og fram til 1960-tallet. I Hamningberg er det også eldre tids kulturminner. Det er gjort arkeologisk funn som kan spore bosetting helt tilbake til 3000 år f.kr.

Historikk

Rundt 1900 var Hamningberg ett av de største og beste fiskeværene i Øst-Finnmark, med ca 250 fastboende. Nærheten til fiskebankene gjorde stedet attraktivt. Om sommeren kom fiskere sørfra og østfra. Stedet var en viktig base for pomorhandel fra begynnelsen av 1700-tallet og ca. 200 år framover. Pomorene satte sitt preg på bygda, blant annet gjennom byggekikken. Flere hus i Hamningberg er bygd av russiske materialer, blant annet de spesielle langstrakte russerbodene i laftet tømmer og reisverk, lagd av trevirke fra Kola rundt 1850. Lafteteknikken var annerledes enn den norske. Husene ble laftet i Russland, tatt ned, fraktet til Hamningberg og satt opp igjen der.

Etter krigen fikk innbyggerne strøm, nytt kapell, nytt fiskebruk og vei, men ikke skikkelig havn for datidens båter. Bruk av motorbåter krevde bedre havn. En liten stump av en molo står igjen som et minnesmerke over en utbygging som aldri fant sted. Den lille moloen kunne ikke ta av for storhavet. Fra 50-tallet og utover flyttet de fleste fra Hamningberg. Noen pensjonister ble boende til 1970-tallet. Da slukket de siste helårsboende lysene. Etter dette har bygda ligget stille, øde og forlatt vinterstid. Veien er bare åpen i sommerhalvåret.

Men husene står igjen. Her finnes rorbuer og pakkhus, varianter av varangerhus, funkis- og gjenreisningshus. Hus med mer eller mindre preg av empire, jugend og sveitserstil. Men mye er borte. Kaiene er det også lite igjen av.

Og om sommeren kommer folk tilbake. Hus og hager vedlikeholdes. Sommerbeboerne og turistene preger Hamningberg. Tilstrømmingen av turister fra andre deler av Finnmark, resten av landet, nabolandene Finland og Sverige og resten av Europa er forventet å øke også som følge av at Hamningberg er endestoppet på den planlagte nasjonal turistveistrekningen i Varanger.

Prosjektet

Visjonen for prosjektet i Hamningberg er: ”Hamningberg – det best bevarte og levende kulturminneområdet i Varanger”

Det best bevarte :

Vi ønsker å forsterke Hamningberg som kulturminneområde gjennom restaurering av hus og hager, åpne og utdype havneallmenninger, parkering og trafikkregulering og kartlegging og dokumentasjon av tradisjonell kunnskap og historie. Dette skal skje på en måte som styrker stedets egen identitet og bidrar til å øke oppmerksomheten om Hamningberg som kulturminneområde.

...og levende:

Kulturminnene holdes levende ved at folk bor og aktivt bruker bygda og landskapet rundt Hamningberg som rekreasjons- og ressursområde. Hamningberg skal ikke bli et

konserverende museum der man går rundt å betrakter sporene etter noe som engang var. I Hamningberg ønsker man å gjenskape noe av det som var ved å skape ny aktivitet på kaia, produsere lokale produkter fra havet og fra hagene og å legge til rette for ny aktivitet som kunst- og kulturproduksjon og formidling i det eksisterende bygningsmiljøet. Verdiskapingsprogrammet ønsker å styrke de forhold som bidrar til å gjøre Hamningberg til et levende sted.

...*kulturminneområdet i Varanger:*

Hamningberg med sin rike bosettings- og handelshistorie helt fra yngre steinalder til i dag, gjør at bygda representerer et av de viktigste kulturminneområdene for kystkultur i Finnmark. Derfor er det viktig å bevare hus, gjenstander og miljøer og å kartlegge, dokumentere og formidle kunnskapen, kulturen og naturområdet på en måte som er til nytte og glede for beboere og tilreisende til Hamningberg og til inspirasjon og læring for lignende steder og reiselivsnæringa i fylket.

I prosjektperioden skal det gjennomføres aktiviteter og tiltak innafor de fem innsatsområdene; lokal forankring og mobilisering, materiell infrastruktur og stedsutvikling, lokalhistorie og dokumentasjon, håndverkskompetanse og næringsutvikling.

Se <http://www.hamningberg.info/> for mer informasjon

Kilder: Finnmark fylkeskommune,
Kulturarven, Nr 37, september 2006

Kontaktinformasjon:

Sentral prosjektkoordinator:

Mona Bue, Finnmark fylkeskommune

Epost: mona.bue@ffk.no tlf 78 96 21 13 mob. 926 37 406

Lokal prosjektleder:

Svein Harald Holmen, Hamningberg Handel

Epost: sveinharald@hamningberg.com tlf 977 16 578

Russiske laftekonstruksjoner.

Foto: Morten Thorkildsen, Riksantikvaren